

ХУЛІО РАМОН РІБЕЙРО

Хуліо Рамон Рібейро (нар. 1929 р.) — перуанський прозаїк і драматург. Написав книжки «Кури без пір'я» (1955), «Докладні оповідання» (1958), «Хроніка Сан-Габріеля» (1960).

ЗНАЧОК

Я й досі пам'ятаю той вечір, коли помітив на набережній якусь блискучу річ. Я сам колекціонер і тому швиденько підняв ту блискітку, витер її об рукав. То виявився дрібненький срібний значок незрозумілого походження. Я поклав його в кишеню й незабаром про нього забув. Хтозна скільки часу минуло відтоді, бо той костюм я дуже рідко вдягав. А тоді віддав його в чистку й страшенно здивувався, коли, повертаючи мені вже почищений костюм, службовець простяг і маленьку бляшечку: «Я знайшов її в кишені вашого піджака, напевно, ваша?» Звичайно, то був значок. Це чомусь мене розважило, я почепив його на груди й пішов.

З того дня все й почалося. Якось я стояв у букіністичній книгарні й роздивлявся старі книжки. Господар крамниці, що досі пильно стежив за мною з темного кутка, раптом підійшов і тихо, змовницьки підморгнувши мені, сказав: «Маємо дещо з творів Файфера». Я трохи зніяковів, бо, незважаючи на певну обізнаність із літературою, про такого письменника досі й не чув, та й шукав у книгарні зовсім інше. Букініст додав: «Файфер перебував у Пільзені». Й оскільки я й досі не спромігся нічого відказати йому, він вирішив вивести мене на чисту воду й суворо мовив: «Маєте знати хоча б те, що він загинув! Так, його вбили лицею на Східному вокзалі». Книгар пішов у темний куток, звідки з'явився. Я ще трохи постояв і щось там погортав, але думки мої були захоплені загадковими словами букініста. Я для годиться купив якусь книжку й майже втік.

Та дивна розмова мене стривожила, я кілька днів тільки й думав про неї й намагався розтлумачити слова загадкового букініста. Згодом усе забув. Та раптом нова пригода вибила мене з рівноваги. Я опинився на околиці міста й саме вирішив перетнути майдан, аж раптом до мене підійшов невисокий чоловік з марним обличчям хворого на печінку й тицьнув мені в руки папірець. Я не встиг оговтатися, як він зник. На папірці була чиясь адреса, під нею лаконічний текст: «Друге засідання у вівторок, о 4-й дня».

У вівторок я подався на вказану адресу. Біля будинку вешталоя чимало людей, і мене дуже здивувало, що в кожного на вилозі такий самий значок, як і в мене. Я підійшов до них, і вони почали безцеремон-

но тиснути мені руку. Потім усі посунули в дім, і я опинився у великій залі. На сцену вийшов поважний пан, привітав зібраних і заходився про щось довго-довго говорити. Я точно й не скажу, про що йшлося в тій промові. Дитячі спогади перепліталися в нього з елементами найактуальніших проблем, а від критики державного ладу він несподівано переходив до бурякових плантацій. Достеменно згадую тільки одне: закінчивши свою промову, він витяг з кишені червону крейду й провів на чорній дошці кілька рис.

Усі захоплено обговорювали змістовну доповідь, я теж хвалив її разом з усіма, та коли вже виходив із зали, хтось мене погукав. Я обернувся. Це був той самий пан, що читав доповідь.

— Ви новачок, правда ж? — якось недовіжливо спитав він.

Мене трохи спантеличило, що він помітив мене серед такого зборища людей, та я, зрештою, кивнув:

— Я тут уперше.

— Хто вас залучив?

На своє превелике щастя, я згадав про книгаря.

— Я зайшов до букініста на вулиці Амаруре, й він...

— Мартін?

— Так...

— О, це наш активний співробітник.

— Я його давній клієнт.

— І про що ви говорили?

— Та... про Файфера.

— Що він вам сказав?

— Що Файфер перебував у Пільзені. Я цього не знав...

— Не знали?

— Ні,— відповів я дуже спокійно.

— Й ви не знали також, що його вбили ударом палиці по голові на Східному вокзалі?

— Мартін перший про це мені сказав.

— О, це для вас була страшна звістка.

— Авжеж. Непоправна вграта.

Ми ще якийсь час говорили про се й про те, говорили недомовками, неначе двоє чужих і незнайомих людей, що випадково опинилися поряд в одному автобусі. Поки я йому докладно розповідав, як мені оперували гланди, він, широко розмахуючи руками, захоплено змальовував красу північних країн. Коли ми вже прощалися, він дав мені завдання, яке досить мене здивувало. Він сказав:

— Наступного тижня принесіть мені список усіх телефонів, що починаються з цифри «37».

Я пообіцяв і в точно зазначений день приніс йому той список. Це приємно здивувало його:

— Ви дуже пунктуальна людина!

Потім я виконав ще кілька таких завдань, незвичних і несподіваних: дістав для когось дюжину папуг, їздив у маленьке провінційне місто робити малюнок приміщення муніципалітету, кидав бананове лушпиння під чийсь поріг, навіть писав статтю про небесні світила, якої так ніхто й не надрукував, дресирував мавпу й виконав ще низку інших доручень — відносив листи, стежив за пікантними жінками, які згодом зникли невідомо куди.

Так я поступово виділявся з-поміж інших, а за рік, на врочистій церемонії, мене було підвищено в ранзі. «Ви піднялися на один ща-

бель»,— сказав мені голова нашого товариства, щиро обіймаючи мене. Довелось виголосити коротку промову, в якій я невизначеними словами визначив наші спільні завдання, та несподівано був нагороджений громом бурхливих оплесків.

Зате вдома моєї поведінки ніхто не розумів. Рідних дивували мої раптові зникання й оповиті таємничістю вчинки. До того ж я мовчав, коли мене розпитували, адже ж я нічого не міг відповісти їм до пуття. Мені навіть радили звернутися до психіатра, бо, як твердили вони, такий спосіб існування не відповідав здоровому людському глуздові. Особливо здивувало їх усіх, коли вони застали мене за цілою купою фальшивих вусів, які наказав мені виготовити мій шеф.

Але ця домашня війна не заважала мені з гідною подиву енергією займатися справами нашого товариства. Я перевершив сам себе: невдовзі став заступником доповідача й навіть доповідачем, потім скарбником, далі адміністративним радником, я чимраз ближче підходив до керівництва організацією і чимраз дужче ніяковів, просто втрачав певність; я так і не знав, чи належу до якоїсь релігійної секти, чи до об'єднання фабрикантів сукна.

Та минуло три роки, й мене послали за кордон. Це була найзагадковіша в світі подорож. Я не мав у кишені гнutoго п'ятака, але кораблі надавали мені свої каюти, в портах завжди хтось мене зустрічав, у готелях поселяли з комфортом, нічого не вимагаючи за це. Я зв'язався з іншими організаціями, жив там цілий рік, вивчав іноземні мови й виступав з доповідями, відкривав нові філії нашого товариства й спостерігав, як срібний значок поволі шириться в усі кінці континенту.

Коли я за рік повернувся додому, то так само нічого не розумів, як і того дня в книгарні Мартіна.

По десяти роках за заслуги перед організацією мене обрано Президентом. Тепер на врочистих церемоніях я з'являюся в пурпуровій тозі з облямівкою по краях. Члени товариства звертаються до мене «Ваша ясновельможність». П'ять тисяч доларів становлять мій щорічний оклад; удома й на курортах мене оточують слуги в лівреях; вони поважають і бояться мене. Навіть є одна чарівна жінка, що без запрошення приходить до мене вночі. Та попри все це, й зараз, як і першого дня, я абсолютно нічого не розумію, й коли б хто спитав мене про мою організацію та її справжню суть, я не міг би відповісти нічого докладного.

Хіба що провів би на чорній дошці кілька червоних рис — а може, цей кабалістичний знак дасть людині відповідь на всі питання й проблеми, які непокоять її.

*З іспанської переклали
Лев ОЛЕВСЬКИЙ та Олександр СТАЄЦЬКИЙ*